

POSTANOWIENIE

14 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Marta Romańska

na posiedzeniu niejawnym 14 listopada 2024 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku B.T. i A.T.
z udziałem O. spółki akcyjnej w W.
o ustanowienie służebności przesyłu,
na skutek skargi kasacyjnej O. spółki akcyjnej w W.
od postanowienia Sądu Okręgowego w Lublinie
z 29 marca 2023 r., II Ca 1127/21,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

A.W.

UZASADNIENIE

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do przytoczonych przesłanek, a rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z

oceny, czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o których jest mowa w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na potrzebę wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2) k.p.c., co sprowadza się do udzielenia odpowiedzi na następujące pytania: - „jaki powinien być zakres obciążenia kosztami ustanowienia służebności przesyłu obecnego właściciela gazociągu – niebędącego jego inwestorem, na rzecz obecnych właścicieli nieruchomości – niebędących tymi właścicielami w chwili wykonywania inwestycji?”; - „czy «odpowiednie wynagrodzenie» w zamian za ustanowienie służebności przesyłu (o którym mowa w art. 305² § 2 Kodeksu cywilnego) może zawierać odszkodowanie za potencjalne (hipotetyczne) ograniczenia, które istniały w chwili objęcia nieruchomości przez nowych właścicieli?”; - „czy można uznać niedogodności dla właścicieli nieruchomości, na której znajdują się sieci gazowe, wynikające z rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26.04.2013 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie (Dz.U. z 2013 r. poz. 640), za niedogodności mające związek z ustanowieniem służebności przesyłu, co skutkowałoby koniecznością uwzględnienia ich w ramach obliczania «odpowiedniego wynagrodzenia» za ustanowienie służebności przesyłu?”; - „czy za prawidłowe należy uznać uwzględnianie jako składnika wynagrodzenia należnego właścicielom nieruchomości z tytułu ustanowienia służebności przesyłu również rekompensaty za uszczerbek, jakiego oni doznają w swoim majątku (odszkodowania) na skutek ograniczeń wprowadzonych przez przepisy prawa administracyjnego w obrębie tzw. strefy kontrolowanej?”. Na potrzebę dokonania wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów miały, zdaniem skarżącego, wskazywać zacytowane w treści wniosku orzeczenia Sądu Najwyższego. Skarżący ponadto zaznaczył, że wniesiona przez niego skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

O potrzebie wykładni przepisów prawnych jako przesłance przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania można mówić wtedy, gdy z mającego zastosowanie lub mogącego mieć zastosowanie w sprawie przepisu dekodowane są różne normy prawne, a brak jest wypowiedzi w doktrynie i orzecznictwie, które by te różnice

usuwały i wyjaśniały przyczyny ich występowania. Z kolei skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, jeżeli Sądy *meriti* przy rozpoznaniu sprawy dopuściły się dokonania wykładni przepisów prawa (procesowego czy materialnego), że zastosowanie tożsamych przepisów w różnych sprawach o tożsamym stanie faktycznym doprowadziło do wydania skrajnie różnych rozstrzygnięć, naruszających zasadę sprawiedliwego orzekania w demokratycznym państwie prawa.

Na wstępie nie mogło umknąć uwadze Sądu Najwyższego, że skarżący powiązał uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uzasadnieniem podstaw kasacyjnych. W ten sposób w zasadzie uniemożliwił kontrolę wniosku pod kątem spełnienia przesłanek przedsądu z art. 398⁹ k.p.c. Co więcej, skarżący nie domagał się rozstrzygnięcia problemu, który przyczyniłby się do rozwoju prawa, lecz zmierzał do uzyskania sposobu rozstrzygnięcia sprawy, postulując przyjęcie korzystnego dla siebie rozumienia przepisów.

Niemniej, wstępna analiza motywów pisemnych postanowienia Sądu Okręgowego prowadzi do przekonania, że Sądy *meriti* wyczerpująco rozważyły kwestię ustanowienia służebności przesyłu, o której mowa w art. 305¹ k.c. w związku z istnieniem na nieruchomości wnioskodawców obciążeń na rzecz przedsiębiorcy, którego własnością są urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., a także przysługującego wnioskodawcom z tego tytułu jednorazowego wynagrodzenia.

Odnosnie do kwestii przebiegu służebności na nieruchomości Sąd oparł się na opinii biegłego z zakresu gazownictwa i inżynierii sanitarnej, której prawdziwość ani rzetelność nie została zakwestionowana. Sądy *meriti* przyjęły za biegłym, że pas służebności przesyłu jako pas eksploatacyjny potrzebny operatorowi sieci dla potrzeb korzystania z gazociągu powinien mieć szerokość 6 metrów. Pas o takiej szerokości został uznany za wystarczający i niezbędny. Sądy orzekły, że usytuowanie urządzeń przesyłowych niewątpliwie ogranicza właścicieli nieruchomości w możliwości jej pełnej eksploatacji i wpływa na jej wartość. Wypowiedziały się również na temat nietrafności przyjęcia szerszego pasa, który według wnioskodawców miał wynosić 12 metrów.

Prowadząc rozważania dotyczące wysokości wynagrodzenia należnego wnioskodawcom, Sąd Okręgowy uwzględnił rodzaj obciążenia ustanowionego przez Sąd Rejonowy na gruncie wnioskodawców, którego dotyczyło żądanie wynagrodzenia. Sąd przyjął, że wynagrodzeniu nie można odmówić funkcji kompensacyjnej, lecz nie jest ono odszkodowaniem. Pozostaje ono jednak sprzężone z ustanowieniem służebności przesyłu, a przy tym stanowi ekwiwalent korzyści, których właściciel nieruchomości zostanie pozbawiony w związku z obciążeniem i służy pokryciu niedogodności, które go dotknęły.

Za oczywistością naruszenia dyrektyw pomocnych w określaniu wysokości odpowiedniego wynagrodzenia za ustanowienie służebności miała przemawiać okoliczność, że wnioskodawcy nabyli nieruchomość z posadowionym na niej gazociągami. Natomiast skarżącemu umknęło, że przysługujący mu tytuł prawny również ustalany został po zrealizowaniu inwestycji. Oznacza to, że wnioskodawcy nie mieli wcześniej możliwości partycypowania w ustaleniu, jak będzie przebiegała sieć gazociągowa, a także w jaki sposób będzie oddziaływanie na nieruchomości, których stali się właścicielami. Sądy orzekające prawidłowo zatem określiły związek powstałych po ich stronie ograniczeń w korzystaniu z nieruchomości z ustanowieniem na nich służebności. Sądy *meriti* w istocie skoncentrowały się na obciążeniach wynikających z korzystania przez skarżącego z nieruchomości wnioskodawców w zakresie niezbędnym do eksploataowania urządzeń oraz wykonywania innych czynności i uznały, że usytuowanie urządzeń przesyłowych niewątpliwie ogranicza właścicieli nieruchomości w możliwości jej pełnej eksploatacji i wpływa na jej wartość.

Zaznaczenie w wypowiedzi Sądu Okręgowego, że niedogodności wynikłe z ustanowienia służebności nie ograniczają się jedynie do pasa służebności – pasa eksploatacyjnego, w świetle jej całokształtu, miało charakter podkreślenia zakresu, charakteru i trwałości oraz uciążliwości obciążenia. Nie świadczy ono o tym, że wynagrodzenie zostało przez Sądy *meriti* powiązane z odszkodowaniem mogącym potencjalnie wynikać z ograniczeń wynikających z przepisów prawa administracyjnego. Przedstawione rozważania korespondują zatem z aktualnym orzecznictwem Sądu Najwyższego w tym zakresie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 23 czerwca 2020 r., IV CSK 729/19).

Nie budzi wątpliwości w orzecznictwie, że chociaż w art. 305² § 1 i 2 k.c. brak kryteriów ustalania wynagrodzenia w „odpowiedniej” wysokości, to jednak składa się ono z dwóch elementów, tzn. wynagrodzenia za współkorzystanie z nieruchomości obciążonej oraz odszkodowania za obniżenie wartości nieruchomości na skutek posadowienia na niej urządzeń przesyłowych. W kwestii, czy wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu może obejmować także uciążliwości związane z oddziaływaniem linii przesyłowej poza pasem eksploatacyjnym tej służebności, w tym w zakresie strefy kontrolowanej, Sąd Najwyższy zajmuje zasadniczo stanowisko, że nie jest to wykluczone, jeżeli zachodzi w tym względzie związek z obciążeniem nieruchomości służebnością przesyłu (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2015 r., III CZP 88/15, OSNC 2016, nr 12, poz. 144; postanowienie Sądu Najwyższego z 9 sierpnia 2016 r., II CSK 770/15; z 20 kwietnia 2017 r., II CSK 505/16), i z zastrzeżeniem, że wynagrodzenie nie może jednak obejmować takiego uszczerbku, który w związku z ustanowieniem strefy kontrolowanej podlega wyrównaniu na podstawie przepisów art. 58 ust. 2 lub art. 63 ust. 3 w związku z art. 36 ustawy z 27 marca 2023 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (zob. uchwałę Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2015 r., III CZP 88/15, postanowienia Sądu Najwyższego z 9 sierpnia 2016 r., II CSK 770/15; z 10 listopada 2017 r., V CSK 33/17; z 10 kwietnia 2019 r., IV CSK 42/18).

Zapoznanie się z treścią wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania prowadzi również do konkluzji, że skarżący nie przedstawił argumentacji potwierdzającej, że Sądy w jakikolwiek sposób dopuściły się rażącego naruszenia przepisów.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., orzeczono jak w postanowieniu.

A.W.

r.g.

